

PSİKOLOJİ 5.ÜNİTE ÖZET(9.-16.SAYFA)

Freud, determinist bir anlayışla erken dönem yaşam deneyimlerinin önemini vurgular. Bu ilk tecrübelerin oluşumu, bedendeki haz duyulan bölgelerin değişimine göre ortaya çıkan bir evreler dizisi ve her evrenin özelliğine bağlı psikolojik duyarlılıkla ilgilidir. Haz arayışını temsil eden cinsel dürtünün oluşturduğu enerji libidodur. Bebekler büyüdükçe libido farklı bölgelerde yoğunlaşır. Buna psikoseksüel gelişim evreleri denir. Gelişim evreleri birbirine bağlıdır. Herhangi bir evrede yaşanan fazla doyum ya da fazla hayal kırıklığı yaşamak takıntı/saplantıya neden olur. Bu da bir sonraki evreye sağlıklı bir şekilde geçilmesine engel olur.

- 1. Oral Dönem:** Doğum ile yaklaşık 18 ay arasını kapsayan bu dönemde libidonal enerjinin yoğunlaştığı bölge ağızdır. Bu dönemde oral istekleri aşırı bir biçimde doyurulan çocuklar iyimser ve sağlıklı yetişkinler; az doyum sağlayanlar ise kötümser ve saldırgan kişiler haline gelirler. Bu dönemde takılma; güven eksikliği, kolay aldanabilirlik, alaycılık, tartışmacılık gibi kişilik özellikleriyle ilgilidir.
- 2. Anal Dönem:** 18 ay ile yaklaşık 3 yaş arası süren bu dönemde libidonal enerjinin yoğunlaştığı bölge anüstrü(makat). Tuvalet kontrolünün sağlandığı bu dönemde, tutma ve bırakma/çıkarma etkinliğinden haz duyulur. Aşırı veya az doyurulma nedeniyle tutmaya saplanma, katı, fazla tertipli, cimri, biriktirmeye eğilimli kişilik özellikleriyle çıkarmaya saplanma ise gevşek, aşırı umursamaz, cömert, pasaklı olmak gibi kişilik özellikleriyle sonuçlanır.
- 3. Fallik Dönem:** 3 yaş ile 6 yaş arası süren bu dönemde, libidonal enerjinin yoğunlaştığı bölge cinsiyet organıdır. Oedipal çatışma ya da Oedipus kompleksi, çocuğun karşı cins ebeveynine duyduğu arzu, sevgi ve sahip olma isteği; hem cins ebeveynine ise nefret, kıskançlık ve yok etme isteği ile nitelenen bir süreçtir.

Erkek çocuk babasıyla özdeşim kurarak bu çatışmayı çözebilir. Çözemezse yetişkin hayatta kibirli, bencil, güç edinmeye ve gücünü göstermeye düşkün ve kadınları küçük gören özellikler geliştirir.

Kız çocukları penise sahip olamadıklarını anladıklarında penis eksikliği hissederler. Buna elektra kompleksi denir. Bunu kızlar anneleri ile özdeşim kurarak çözer; çözemezse baştan çıkarıcı davranma, çekingen/utangaç olma ve kendini erkeklerden daha aşağı görme gibi eğilimler ortaya çıkar.

- 4. Gizil Dönem:** 6 yaştan ergenliğe kadar süren bu dönem cinsel dürtülerin bastırıldığı libidonal enerjinin sosyal ve zihinsel etkinliklere yönlendirildiği dönemdir. Hem cins akran gruplarına dönük ilgi artar.
- 5. Genital Dönem:** Ergenlikten başlayarak yetişkinliğe kadar süren ve gerçek cinsel etkinliğin başladığı dönemdir. Kişinin bu dönemdeki çatışmaları nasıl karşıladığı, ilk üç aşamadaki çatışmaları ne şekilde çözümlendiğine bağlıdır.

5.2.2.2. ALFRED ADLER(1870-1937):

Adler, id ve süperego'dan doğan kişilik yapılına karşı çıkmıştır. Adler'e göre insanların doğuştan gelen olumlu güdüleridir. Hem bireysel hem de sosyal açıdan mükemmel olmak için çaba harcarlar. Adler'in ortaya attığı ilk görüş, insanların fiziksel zayıflıklarının üstesinden gelmek üzere belirli kişilik özellikleri geliştirdikleridir. Bu mekanizmaya telafi(ödünleme)adını vermiştir. Adler aşağılık duygusunu olumsuz bir özellik olarak ele almaz. Olayların üstesinden gelme olumlu bir destekleyici olarak görür. Ancak, bazı bireyler kendilerini aşağılık duygusuna aşırı şekilde kaptırarak hiçbir telafi edici eylemde bulunmaz hale gelir. Buna Adler aşağılık kompleksi adını vermiştir.

5.2.2.3. KAREN HORNEY(1885-1952)

Horney, Freud'un penisin önemini aşırı vurgulayan bir görüş ortaya koyduğunu ve bu görüşünde kadınları açıklamadığını söylemektedir. Ona göre erkekler, hamilelik, emzirme, annelik gibi özelliklere gıpta etmektedir. Bu "rahime imrenme" erkeklerin kadınları değersiz görmesine ve bilinç dışı dürtülerini yaratıcı işlerle telafi etmelerine neden olmaktadır. Honey, kültürel faktörlere daha fazla odaklanmış ve küçük çocuklukta psikoseksüel enerjinin dolaşımı yerine güven ve tehditlerden korunma gibi etmenlere dikkat çekmiştir.

5.2.2.4. CARL GUSTAVE JUNG(1875-1961)

Önceleri Freud ile çalışan Jung daha sonra Freud'un kavramını reddetmiş ve onun yerine yine bilinç dışı iki temel güdü ortaya atmıştır. Yaratma ihtiyacı ve tutarlı/bütün bir birey olma ihtiyacı Jung, sağlıklı ve bütünleşmiş bir kişiliğin erkeksi saldırganlıkla dışı duyarlılık gibi zıt güçlerin dengelenmesi ile oluştuğu söylemiş ve kişiliği hareketli bir dengeyi sürdüren iç güçlerin akışkan duruşu olarak ele alınmıştır. Jung'un ortaya attığı ve hala etkili olan birkaç temel kavram vardır.

Bunlardan ilki, ortak bilinç dışı kavramlaştırmasıdır. Ortak bilinçdışı, geçmiş kuşaklardan aktarılmış davranış örüntüleri ve anılar ya da bellek izleridir.

İkinci arketipler: arketipler, belirli karakterler/durumlar vb. için tipik zihinsel imgeler veya hayali temsillerdir. Örn; "anne", kişinin hem annesinin hem kendi annesinin imgesi ve hem de toprak ana vb. koruyucu diğer eski varlık imgeleriyle birleşmiş bir arketiplerdir.

Üçüncü: içe dönüklük / dışa dönüklük. Dışadönük bireylerin ilgileri dış dünyaya yönelmiştir. İçe dönükler ise, kendi dünyaları ile daha çok ilgilidirler; pek sosyal değildir. Jung'a göre her insan, kişiliğinde her iki tipe ait özellikler barındırabilir. Ancak bir tanesine ait özellikler daha baskın olarak görülür.

5.2.3. HÜMANİST KURAMLAR

İnsanların geçmişlerinde nelere saplanıp kaldıklarıyla uğraşmak yerine, şimdi kendilerini nasıl görüp değerlendirdikleri ve değişme/ilerleme potansiyellerinin ne olduğu ile ilgilenilmelidir. Böylece hümanist yaklaşım, psikodinamik görüşü eleştirme ve farklı insan tanımını ortaya atmış olmaktadır.

J.Rogers, psikodinamik yönelimli bir eğitim görmesine rağmen Freud'u eleştirmiştir. İnsanın psikolojik potansiyellerine ve iyiye yönelimine dayanan bir görüş ortaya atmıştır. 1970'li yıllarda yaygınlaşan bu kuramın temelinde iki varsayımı vardır.

1- Kişilik gelişimini her bireyin kendine özgü kendini gerçekleştirme eğilimi yönlendirir: Bütün kapasitemizi hayatımızı sürdüreceğ ve fayda sağlayacak şekilde geliştirmeye yönelik doğuştan gelen eğilimimizi tanımlamaktadır. Ancak bu eğilim, Maslow'unkinden biraz farklıdır. Hem biyolojik hem de psikolojik ile ilgilidir. Ve bunlar arasında bir aşamalılık yoktur.

2- Her insan, kişisel olarak olumlu takdir görmeye ihtiyaç duyar: Bu kavram, kendimizi nasıl gördüğümüz ve tarif ettiğimizi tanımlar.

Rogers kendilik kavramını, mevcut kendilik kavramı ve ideal kendilik kavramı olmak üzere ikiye ayırmıştır. Mevcut kendilik kavramı, yaşadığımız deneyimlere dayanan ve kendimizi mevcut durumda Nasıl/Ne şeklinde görüp tanımladığımızla ilgili değerlendirmemizdir. İdeal kendilik ise ümit ve isteklerimize dayanır ve kendimizi ne şekilde görmek istediğimizi yansıtır.

5.2.4. SOSYAL VE BİLİŞSEL KURAMLAR

Bu kuramların temel noktası kişiliğin açıklanmasında çevresel ve bilişsel etmenlerin önemini vurgulamalıdır. Bilişsel kişilik teorileri, bireylerin harici koşullar hakkındaki düşünme, bu durumları tanımlama yollarındaki bireysel farklılıkların önemini ortaya koyar.

5.2.4.1. Bilişsel-Sosyal öğrenme kuramı: Bu kuram, öğrenme ilkelerini sosyal ortamlardaki insan etkileşimleriyle birleştirmektedir. Bu bakış açısına göre, insanlar içsel güçler tarafından güdülenmedikleri gibi, çevrelerinde olup bitenler tarafından da biçimlenmezler. Bunun yerine, bireysel faktörler, davranışlar ve çevresel uyarıcılar arasındaki karmaşık etkileşimi göz önüne almak gerekir. Bu üç unsurun değişim gücü nadiren tek yönlüdür. Ve aynı zamanda örneğin düşüncelerimize dayalı yapıp ettiklerimizde kalıcı etkiler oluşturarak değişimin bir kaynağını oluşturabilir. Buna karşılıklı belirlemecilik denilmektedir. Bandura aynı zamanda insan kişiliğinin önemli bir kısmının kendisi hakkındaki düşünce ve inançları tarafından belirlendiğini düşünmektedir. Öz-yeterlik (self-efficacy) adını verdiği bu kavram, belirli bir durumda, kişinin yeterli performansı göstereceğini duyduğu inancı tanımlamaktadır. Ayrıca Bandura, kişilik gelişimi ve değişiminin, 4 ayrı bilişsel süreç tarafından etkilendiğini öne sürmektedir; Dil becerisi, Gözlemsel öğrenme, Amaca dönük davranma ve Kendini değerlendirme (self reflection).

5.2.4.2. Durumsallık ve bilişsel-duyuşsal (cognitive-Affective) kuramı: W.Mischel tarafından ortaya atılan bu yaklaşım, bireylerin aynı durumlarda sergiledikleri davranış farklılıklarını vurgulamakta ve bunun nedenini durumsallıkla açıklamaktadır. Mischel, özellikle kuramlarının, bireylerin özelliklerinin kalıcılığı doğrultusundaki görüşlerini sınamak için yaptığı çalışmalarda; ilişkinin 0.30 civarında olduğunu bulmuştur. Ona göre bu bulgu, kişilik özelliklerinin kalıcı olmadıkları ve çeşitli durumsal etmenlere göre değişkenlik gösterdikleri şeklinde yorumlanmalıdır. Bu çerçevede, bireylerin belirli bir durumdaki davranış değişkenliklerini açıklayabilecek beş kişilik değişkeni tanımlamıştır. Belirli bir durumda nasıl davranabileceğimiz bu değişkenlere bağlıdır. Bu değişkenleri ve tanımları aşağıdaki tabloda görebilirsiniz.

Değişken	Tanım
Kodlamalar	Kendimiz, diğer insanlar, olaylar ve durumlarla ilgili sınıflandırmalar
Beklentiler ve İnançlar	Sosyal dünya ve belirli durumlardaki olası sonuçlar hakkında inançlar ve bir etkide bulunma gücümüze ilişkin inançlar
Duygular	Duygular ve fizyolojik tepkiler
Hedefler ve Değerler	Değerler, bunlarla ilgili hisler, hayat planları
Yeterlilikler ve Kendini Düzenleyici Planlar	Başarılabilir bilişsel ve davranışlar sonuçları hakkındaki planlar

5.3. DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR; KURAMLAR BİZE KİŞİLİĞİ ANLAMAK İÇİN NE SÖYLÜYOR?

Bir araştırmada, aynı bireyler ilk yetişkinlik ve orta yetişkinlik dönemlerinde temel kişilik yapıları açısından incelenmişlerdir. Bireyler ilk yetişkinliklerine oranla çok değişmiş oldukları görüşünde olmalarına rağmen, yapılan testlerde temel kişilik özellikleri açısından iki dönemleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Aynı zamanda kişilik özellikleri üzerinde kalıtımın etkisini incelemek üzere yapılan ikiz çalışmalarında, ayrı ayrı büyüyen tek yumurta ikizlerinin benzerlikleri oldukça yüksek bulunmaktadır. Ancak Mischel, bu özelliklerin bağlama göre değişkenlik gösterdiğini düşünmektedir.

Psikodinamik ve hümanist kuramlarının ortak noktası, bazı içsel mekanizmaları vurgulamaları olduğunu görürüz (psikodinamik kuramlarda dürtüler, bilinç dışı süreçler; hümanist kuramlarda ise kendini gerçekleştirme ihtiyacı gibi). Ancak bireyin kişiliği ve davranışı hakkında bir şey söylemezler.

Özellik kuramcıları; kişilik özelliklerinin tutarlı bir bütünlüğü ortaya koymak ve diğer özellikleri kestirmek konusunda yeterli cevap verirler. Ancak özelliklerin kaynağı ve gelişim süreci cevapsız kalmaktadır.

Sosyal-bilişsel kuramlar ise her iki kuramın açıklamadığı, mevcut koşullar ya da içinde yaşanılan çevrenin özellikleri ile bireyin kendisi hakkındaki düşüncelerinin etkilerini ortaya koymaya çalışırlar.

Kişilik kuramlarını “ Nasıl birim ve Neden böyleyim?” sorularına cevap verecek şekilde birbirinden ayırsak bile, kişiliği onaylayabilmek için her iki soruya verilen cevapların birbirini tamamlaması gerektiği açıktır. Ancak psikodinamik kuramların bilimsel olarak araştırılabilir bir yapıda olmamaları özellikle kuramcıları ve sosyal-bilişsel kuramlar üzerinden geleceğini düşünmek daha uygun olacaktır.

6.UNITE

Zeka: Hayatın her alanında ki pek çok niteliği birleştirebilecek genel yapılar ile açıklanabilir .

6.1:Zekanın Tanımlanması: genel olarak zeka zihinsel yetenekleri bilişsel yetenekler olduğu ve hem öğrenmeye ve hem de uyum sağlamaya yardım ettiği kabul edilebilir zekanın muhakeme etme planlama sorun çözme soyut düşünme karmaşık fikirleri kavrama hızlı öğrenme ve deneyimlerden sonuç çıkarma ile birlikte birçok başka Seyide içeren gene bir yetenek olduğu düşünülmektedir.

6.2 zekaya farklı yaklaşımlar ve zeka kuramları

1. Zekanın bir düzeyi / derecesi vardır.
2. İnsanlar arasındaki zeka derecesi farklılıkları bir çan eğrisi ya da normal dağılımı oluşturur.
3. Zeka bir tek doğru cevabı olan nesne testlerle ölçülebilir.
4. 2 test sonucunun birbiriyle ilişkili Olup olmadığı bir istatistik Prosedür prosedürle belirlenebilir kolelasyon tekniği kullanılmaktadır.

Thurstone zekanın 7 farklı bileşenlerden görüşü vardır bir algısal hız 2 Sayısal yetenek 3 sözel yetenek 4 bellek 5 kelime bilgisi 6 Akıl yürütme olarak tanımlamıştır.

Hem Sperman ve hemde thurstone nin öğrencisi olan R.B CATTELL

1.kume:KRISTALIZEbillurlasmis **zeka:** mantık akıl yürütme sözel ve sayısal becerileri ifade etmektedir.

2.kume:AKICI ZEKA: görsel mekansal yetenek görsel ayrıntıları fark etme bellek karmaşık ilişkileri görme problem çözme becerilerini içerir.

VERNON: SOZEL EGITIMSEL ZEKA

MEKANİK UZAMSAL ZEKA bileşenlerinden oluşmaktadır.

Kuram aynı zamanda 3 zeka alanında bilgi işleme süreçlerini tanımlamaktadır.

Bir Meta üst bileşenler

2 performans bileşenleri

3 bilgi kazanımı

6.3.1ZEKA TESTLERİ

Ilkzeka olcegi A.Binet veT.Simone tarafından 1905 yılında BINET SIMON olcegi adıyla yayınlanmıştır.Zeka yasi kavramini olusturmudur. Wechsler tarafından 1939 yılında yetişkin ve çocuklar için ayrı forumları olan ülkemizde ve tüm dünyada yaygın olarak kullanılır.

Bireyin sözel ve performans puanları genel zeka katsayısını ayrı ayrı hesaplanır. KULLANIMI için ülkemizde alanında yetişmiş bir psikolog ihtiyaç vardır.

6.4. Normal dağılım eğrisinin iki ucu düşük ve üstün zekalı bireyler

LQ puanları sınırlar dışında kalan bireyler normal dağılım eğrisinin 2 ucunda yer alırlar ve düşük ya da Üstün zekalı olarak adlandırılırlar.

6.4.1Zeka gelinlikleri gerilikleri veya zihinsel gelişim bozuklukları

gene zihinsel işlevlerde önemli ölçüde ortalamanın gerisinde ve buna bağlı olarak uyumsuz işlevlerde önemli engelleri olma durumudur.

6.4.2Ustun Zekalılar

Zekayı oluşturan bileşenlerin etkili kullanımı olarak tanımlanmaktadır. Üstün zeka planlama zihinsel kaynakların uygun kullanımı yeni bilgi edinme ve etkili iş yürütebilme becerilerinin başarılı olarak kullanılmasıdır.

Bolum Ozeti: Zekanın muhakeme etme, pılanlama, sorun çözme, soyut düşünme, karmaşık fikirleri kavramı, hızlı öğrenme ve deneyimlerden sonuç çıkarma ile birlikte birçok başka şeyi de içeren yetenektir. Tur Stone :uzay mekan yeteneği

algısal hız

Sayısal yetenek

sözel yetenek

bellek

kelime bilgisi

Akıl yürütme olarak açıklamıştır.

7. PSİKOLOJİDE ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE TESTLER (ÖZET)

Bir insanın belirli bir özelliğe sahip olup olmadığı veya hangi düzeyde sahip olduğu nasıl anlaşılabilir? insan hakkında zeki, dışa dönük, hafızası kuvvetli, empatik gibi sıfatları kullanırken veya “Leyla daha zekidir” gibi kıyaslamaları ya da “Hakan burada çalışmak için daha uygun” gibi değerlendirmeler yaparken hangi bilgi edinme yollarına dayanırız. r. İnsanların sahip oldukları özellikler değerlendirmek için çeşitli ölçme ve değerlendirme araçları kullanır ve böylece insanlar hakkında ver toplarız. Bu bölümde insanı incelerken kullandığımız veri toplama yollarından, elde ettiğimiz bu verilerden ne şekilde sonuç çıkarabileceğimiz ve değerlendirme yaparken elde ettiğimiz bu sonuçlardan nasıl yararlanabileceğimizden söz edeceğiz.

Psikolojide Veri Toplama Yolları

- 1.gözlem
- 2.görüşme
- 3.anket soru listeleri
- 4.ölçekler
- 5.psikolojik testler

Psikolojide ölçme

Şimdiye kadar insanların belirli özellik/niteliklerini incelemek ve onlar hakkında ver toplamak için kullanılan belli başlı yollardan söz ettik. Bilimsel bilgi üretmenin anlamını hatırlayınız. Sınanabilir, tekrarlanabilir ve karşılaştırılabilir sonuçlara ulaşmak için, üzerinde çalıştığımız yapı, işlev ya da özelliklerin incelenebilir araştırma değişkenler halinde tanımlanması ve böylece inceliğe dönüştürülmesi gerekmektedir. Kişi, nesne ve olayların sahip oldukları vasıflara, belirli kurallar içerisinde sayı tayin etme işlemine ölçme diyoruz. Bir değişkeni incelemek üzere ele alınan her bir farklı düzeylerde çeşitli yolları olabilir.

Ölçme Araçlarının Sahip Olması Gereken Özellikler

Eğer doğru sonuçlar veren bir ölçme aracı kullanmak istiyorsak, bu durumda öncelikle aracın **psikometrik** özelliklerini inceleyerek karar vermemiz gerekir. Bunun dışında dikkat edilmesi gereken bir husus, ilgili ölçme aracının çalışmak istediğimiz yaş grubuna uygun (o yaş için kullanılabilir) olduğunun gösterilmiş olması gerekir. Bunun en uygun yolu ise aracın bilimsel camiaya tanıtıldığı makaleye ulaşılmasıdır. Eğer yazarı belli değilse ve/veya tanıtıldığı makaleye

ulaşamıyorsa o zaman bu araç kullanılmamalıdır. Eğer ölçme aracı yurt dışı kökenli ise, bu durumda Türkiye için uyarlanmış ve standardize edilmiş olup olmadığını araştırmak ve ilgili makaleye ulaşarak ülkemize uyarlanmış halinin psikometrik özelliklerini incelemek gerekir.

Bir ölçme aracının psikometrik özelliklerini öğrenmek istediğimizde **geçerlik, güvenirlik, standardizasyon** ve **norm** değerlerini incelemeliyiz.

Bir ölçme aracının en önemli özelliklerinden bir standardizasyondur. Standardizasyon, ölçme aracının/testini uygulama ve puanlama işlemlerinin aynılığını (değişmezliğini) ifade eder. Ölçme aracının/testini materyalinin, uygulama koşullarının, yönergelerinin vb. açıkça belirlenmesi; bütün işlemlerin her uygulama için nesnel ve aynı (değişmez) olması anlamına gelir.

Ölçme Araçlarından Elde Edilen Bilgilerin Değerlendirilmesi

bir birey hakkında bir karar vermek, örneğin yaşlıtlarına göre nerede olduğunu görmek için kullanılacaksa, o zaman yaşdaşlarının ortalama puanlarının ne kadar olduğunu bilmemiz gerekir. **Normlar** bize bu konuda bilgi veren değerlerdir. Bireyin testten aldığı ham puan, örneklemden elde edilmiş olan normlara göre değerlendirilerek, bireyin norm grubu içindeki yerine göre bir anlam kazanır. Bir ölçme aracı için çeşitli düzeylerde norm değerler oluşturulabilir. Örneğin yaş-sınıf normları, belirli bir takvim yaşı/sınıf bireylerin ilgili testten aldıkları ortalama puanların belirlenmesi ile oluşturulur. Ulusal-yerel normlar hazırlanırken, ülke, coğrafi bölge, şehir grupları için benzer şekilde oluşturulur. Cinsiyete bağlı norm değerler de hesaplanabilir.

Bir diğer norm değer hesaplama yolu, yüzdeler normlar yan yüzdeler sıra puanlarıdır. **Yüzdeler değerler, belirli bir puanın ham puan dağılımında, yüzde kaçının o puanın altına düştüğünü ifade eder.** Yüzdeler puan bireyin norm grubundaki yerini göreceli olarak belirler.

Normlar, mutlak ve kalıcı değerler değildir. Zaman ve mekâna göre değişkenlik gösterirler. Dolayısıyla ölçme araçlarının/testlerin norm değerlerinin belirli aralıklarla yenilenmesi gerekir. Bu yüzden özellikle bireysel karar verme amacıyla kullanılacaksa ölçme aracı/testlerin yeterli ve güncel normlarının olup olmadığının mutlaka bilinmesi gerekir, Aslında ölçme araçlarının k

önemli psikometrik niteliği daha vardır. **geçerlik ve güvenilirlik.**

Her ölçme aracı, belirli bir özelliği ölçmek üzere tasarlanmıştır.

Geçerlik, bir aracın ölçmeyi amaçladığı özelliği ne kadar isabetle ölçtüğünün bir göstergesidir. Bir ölçme aracının geçerliliğini, aracın yapısal özelliklerini inceleyerek ve/veya bir dış ölçüt ile karşılaştırarak inceleyebiliriz. Yapı geçerliliği, bir ölçüğün kuramsal bir psikolojik yapı veya vasfı ölçme derecesidir. Ölçüt bağımlı geçerlilik ise, görgül (ampirik) verilere dayanır. Ölçek puanları bir dış ölçütle karşılaştırılır, aralarındaki korelasyon değeri incelenir. Bunu yapabilmeyin iki yolu vardır; aynı alanda mevcut bir diğer ölçme aracı, dış ölçüt olarak alınır. Ölçek geliştirme çalışmaları esnasında bu ölçme aracı da aynı gruba uygulanır. Eğer test/araç geçerliyse, aynı gruba uygulanan bu iki test sonucunun yüksek korelasyon göstermesi gerekir.

Buna eş zamanlı geçerlilik (**concurrent validity**) denilir. Bir diğer yol, prediktif (**yordama**) geçerliliğinin hesaplanmasıdır. Aracın ölçtüğü davranışla ilgili olarak, bu davranışın gelecekte nasıl bir seyir izleyeceğini kestirebilme gücü incelenir.

Güvenilirlik (**reliability**) ölçümlerin hassas olup olmadığı ile ilgili bir kavramdır. Ölçme araçlarının güvenilirliğini incelemek için en sık kullanılan yollar, tekrarlama güvenilirliği ve iç tutarlık güvenilirliklerinin hesaplanmasıdır .

Tekrarlama güvenilirliği (test – tekrar test), aynı ölçme aracının, aynı gruba, belirli bir zaman aralığından sonra yenden uygulanması yoluyla hesaplanır. İki puan dizisinin korelasyonu ölçme aracının güvenilirliğini belirler. İç tutarlılık güvenilirliği ise, ölçüğün içerdiği her bir maddenin birbiriyle korelasyonuna dayalı olarak hesaplanır. Cevaplar iki seçenekliyse kr-20, daha fazla seçenekli ise cronbach alfa formülleri kullanılır.

Psikoloji dersi 7. ünite özeti